

iznosi svijetski nenaplativ dug. Uzmemo li da je veličina BDP-a u SAD-u u prošloj godini iznosila 15 bilijuna \$, a svijetski nešto preko 70 bilijuna \$ nenaplativ svijetski dug od 100 bilijuna dolara mora i najveće optimiste zabrinjavati. Da je tome tako vidi se po podatku da je 2007. godine, na početku današnje krize, nenaplativ svijetski dug iznosio 70 bilijuna dolara. U samo nekoliko godina nenaplativ svijetski dug se je povećao za gotovo 50%.

Općenito, dugovi su izraz nerazmne politike dužnika, s jedne strane, i pohlepe vjerovnika, s druge strane. Inflacija, državna tiskara, obezvrijeđuje vrijednost duga i pruža korist, daje za pravo, dužnicima koji se u narednom razdoblju još intenzivnije zadužuju. Jasno, deflacija donosi suprotne učinke.

Ako imamo na jednoj strani kredit, na drugoj strani morala bi stajati štednja. Međutim, tome nije tako. Dovoljno je uzeti primjer fiat novca koji u svojoj biti predstavlja novac temeljen na monopolnom položaju države, a ona ga nametće kao jedino zakonsko sredstvo plaćanja. Novčanica koju nosite u novčaniku nije ništa drugo nego solo mjenica koju je izdala država, a njezinu vjerodostojnost garantira potpis guvernera centralne banke. Prema tome, novac – kune, euri, dolari, itd. – je dio javnog duga koji, usput rečeno putem inflacije, država usporo obezvrijeđuje. Bitcoin, elektronski novac koji je predmet mnogih rasprava, samo je uspješnica nastala u mašti kreativnog informatičara – izazov institucionalnoj vlasti.

Prinos od tri posto na štednju teško je nazvati nerazumnim zahtjevom. Međutim, polazeći od 100 bilijuna dolara kao glavnice taj i takav prinos stvara neriješive progleme globalnom gospodarstvu koji naprosto nije „posložen“ za tu dinamiku rasta. Rast od 4,5% godišnje ostvaruju tek neke zemlje. One zapadne muku muče da ostvare gospodarski rast veći od 3% što je tek dvije trećine potrebnog gospodarskog rasta. Manji od potrebitog gospodarskog rasta pripisuje se glavnici pa nenaplativ dug raste. Stoga nije nikakvo čudo da globalni financijski sustav determinira sveukupne odnose u ukupnom društvenom sustavu (sic!).

Općenito se kaže da je u dobra vremena poduzetnički duh pravi put rješavanja gospodarske učinkovitosti. Međutim, problem je u lošim vremenima kada tržišni model privređivanja umjesto „nevidljive ruke“ traži „vidljivu ruku“ koja će riješiti probleme poduzetništva. Pogađate, najveći korisnici povećanja nenaplativog duga od 30 bilijuna dolara su nacionalni financijski igrači koji,

djejuju internacionalno, su od nacionalnih država podržani na način da su im preuzele nenaplative kredite koje će, u konačnici, platiti njihovi porezni obveznici.

Čikaški dečki na čelu s Miltonom Friedmanom sedamdesetih godina zaigrali su opasnu igru – neoliberalizam. Njihova je računica bila jednostavna. Globalizacija, liberalizacija kapitala te privatizacija državnih funkcija širom su otvorila vrata kapital odnosu. Kapital odnos, po definiciji, koristi razvijenima dok nerazvijeni plaćaju cijenu. Industrijski sektor, naziv Galbaritha, poštivao je partnerske odnose sa sindikatima, a sve se je to odvijalo u ozračju državnog blagoslova. Liberalizacija kapitala razorila je sindikate jer se je proizvodnja iz, recimo, SAD-a selila u druge, recimo Kina, brzorastuće ekonomije. Posljedica te i takve politike multinacionalnih korporacija otvorila je širom vrata siromaštvu u razvijenim zemljama. Tako je biti zaposlen postalo cilj svakom građaninu bez obzira da li je isti bio član razvijene ili zemlje u razvoju. Usput rečeno, naši bi sindikati o tome morali voditi računa. Ono što se je pokazalo dramatičnim po razvijene zemlje jest činjenica da su nerazvijene zemlje postale ugroza razvijenim zemljama. Nije samo riječ o južnoazijskim tigrovima, riječ je o drugim zemljama koje ostvaruju velike stope rasta kao što je – Indija, Rusija, Brazil, Turska, Južna Afrika, itd. Naprosto Friedman i njegovi dečki nisu mogli zamisliti da bi nerazvijene zemlje u primjeni kapital odnosa mogle biti toliko brutalne da ugroze osnovne ljudske slobode koje se smatraju civilizacijskim postignućem. Tako je Friedman želeći učiniti dobro najrazvijenijim zemljama zapada otvorio pandorinu kutiju sa nesagledivim posljedicama. Mogući scenariji koji su u „ogro“ o mogućoj budućnosti Zemlje svakako se ne mogu nazvati poželjnim.

Lijepa naša dio je kluba dužnika. Naš inozemni dug, kumuliran godinama, postaje temeljno ograničenje u traženju puta izlaska iz ove tmurne depresije. Politčari kao političari uvjeravaju nas da stvar nije tako loša kako nam se čini. Točno je, stvari su gore nego što katastrofičari, čiji sam član, govore. Na sreću, Hrvatska još uvijek ima značajnih resursa, ali ponašanje pozicije i opozicije svjedoči da budućnost Hrvatske ostaje neizvjesna. Primjera radi navodim sanaciju poslovnih banaka, njihovu rasprodaju i gubitak financijskog suvereniteta. To je stvarnost ma koliko mi šutjeli o tome.